

Wizerunek subkultury heavymetalowej w Polsce

Dominika Cygankiewicz

Spis treści

Wstęp	2
1 Subkultura heavymetalowa	3
1.1 Czym jest subkultura?	3
1.2 Geneza subkultury heavymetalowej	5
1.3 Historia heavy metalu na świecie	9
1.4 Historia heavy metalu w Polsce	11
2 Wizerunek subkultury heavymetalowej w mediach	13
2.1 Definicja wizerunku	13
2.2 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach zagranicznych	13
2.3 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach polskich	13
2.4 Heavy metal w social media	13
3 Badanie wizerunku subkultury heavymetalowej	14
3.1 Przedmiot badań i cele badawcze	14
3.2 Metody i narzędzia badawcze	14
3.3 Analiza wyników badania	14
Zakończenie	15
Bibliografia	16

Wstep

Rozdział 1

Subkultura heavymetalowa

1.1 Czym jest subkultura?

Termin "subkultura" po raz pierwszy pojawił się w latach 80. XIX wieku w dziedzinie biologii, gdzie służył do opisywania kultur mikroorganizmów.¹ W obszarze nauk społecznych zaczął funkcjonować dopiero w latach 40. XX wieku, za sprawą Milтона M. Gordona, który w artykule *The Concept of the Sub-Cultur and Its Application* pisał o subkulturze jako "pododdziale kultury narodowej".² M. M. Gordon, konieczność wprowadzenia pojęcia "subkultura" upatrywał w braku istniejącego terminu charakteryzującego pomniejsze kultury, wykształcające się w określonych grupach społecznych: ekonomicznych, regionalnych, etnicznych i religijnych. W jego rozumieniu, tak uformowane subkultury, miały znaczący wpływ na, przynależące do nich i uczestniczące w nich, poszczególne jednostki.²

Był to pierwszy przystanek na drodze do wyjaśnienia zjawiska. Sformułowana przez M. M. Gordona teza, spotkała się z krytyką i przez kolejnych badaczy, uznana została za zbyt szeroką i niejasną.³ W kolejnych latach studiów subkulturowych, dążono do wypracowania możliwie jak najbardziej kompleksowej de-

---

¹ Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 40

² Milton Gordon, *The Concept of the Sub-Cultur and Its Application*

³ Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. ?

finicji. Wielość prac badawczych oznaczała jednak wiele różnorodnych punktów widzenia i prób ujęcia badanego problemu.

Przez długi czas, subkultury były kojarzone z odstępstwami od przyjętych norm kulturowych i buntem.⁴ W rozumieniu potocznym, wciąż przywołać mogą na myśl patologie i brak przystosowania społecznego.⁵ Przyczyn przestępczości wśród nieletnich często upatruje się między innymi w przynależności młodych ludzi do subkultury. Dla służb porządkowych wprowadzane są specjalne podręczniki traktujące o polskich subkulturach. Przykładem takiej publikacji jest praca Marcela Śmiałka *Subkultury młodzieżowe w Polsce. Wybrane zagadnienia* z 2015 roku. Podręcznik w skrócie charakteryzuje subkultury występujące w Polsce i opisuje przyczyny ich powstawania. Wymienia się wśród nich między innymi brak perspektyw samorealizacji, zaburzenia rodzinnych więzi emocjonalnych oraz destrukcyjne formy zachowań propagowane przez media.⁶ Taka kategoryzacja, stawia członków subkultur w mało przychylnym świetle.

Z utożsamianiem subkultur młodzieżowych z nieprzystosowaniem społecznym nie zgadza się (?)

Etymologia słowa również wskazuje pewne wzorce interpretacyjne pojęcia. Przedrostek "sub-" sugeruje pochodność subkultury od kultury. Należy tu nadmienić, że wyraz "subkultura" wywodzący się z angielskiego słowa *subculture*, w tłumaczeniu na język polski, oznacza tyle, co *podkultura*. Termin ten, w języku polskim, budzi konotacje nacechowane negatywnie.⁷ Silniej zaznacza istnienie kulturowej hierarchii, w której to podkultura plasuje się pod kulturą *nadrzędną*. Określenie "subkultura" posiada mniej deprecjonujący charakter i jest emocjonalnie neutralne. (...) Część badaczy, rozróżnia jednak subkulturę od podkultury, uznawszy je za dwa różne pojęcia.

---

⁴Mirosław Pęczak, Mały słownik subkultur młodzieżowych, Warszawa 1992, Semper, str. 3

⁵Marian Filipiak, Od subkultury do kultury alternatywnej

⁶Marcel Śmiałek, Subkultury młodzieżowe w Polsce. Wybrane zagadnienia, Legionowo 2015, Wydział Wydawnictw i Poligrafii, str. 12

⁷Mirosław Pęczak

1.2 Geneza subkultury heavymetalowej

"Metalowcy" tworzą subkulturę fanów muzyki heavymetalowej, będącej odmianą rocka.⁸ Największe znaczenie i popularność, zyskali w latach 80-ych, choć początki istnienia subkultury można było zaobserwować już dziesięć lat wcześniej.⁹

W Polsce, pojawili się wraz z pierwszymi ugrupowaniami muzycznymi grającymi muzykę z gatunku heavy metal (na przykład KAT i TSA).¹⁰ Już wtedy, spotykali się z krytycznym nastawieniem ze strony polskiego społeczeństwa. Oskarżano ich o tendencje satanistyczne i neopogańskie, oraz wyrażano głęboką dezaprobatę dla wykonywanego przez nich rodzaju muzyki.¹¹ Podstawę do nietolerancji od zawsze tworzył także wygląd fanów muzyki metalowej. Poza nietypowym brzmieniem i kontrowersyjnym zachowaniem scenicznym metalowych wykonawców, również ubiór i fryzury, formowały przestrzeń społeczną wychodzącą poza ramy koncertowych hal, i prowokowały negatywne reakcje tych, którzy do niej nie należeli.

Styl heavymetalowców to przede wszystkim suma adaptacji wybranych elementów wyglądu zewnętrznego punków i motocyklistów.¹² Charakterystyczną część garderoby stanowią dla nich dżinsowe katany oraz skórzane kurtki motocyklowe (zwane potocznie ramoneskami od nazwy zespołu punkrockowego Ramones). W połączeniu z ciasnymi, dżinsowymi lub skórzanymi spodniami oraz długimi włosami, tworzą podstawę wyglądu heavymetalowców. Równie elementarne dla fanów metalu są pieszczochy - skórzane bransolety, zwykle nabijane rzędami stalowych ćwieków. W zależności od ich ilości, pieszczocha pokrywa je-

---

⁸Mirosław Pęczak, *Mały słownik subkultur młodzieżowych*, Warszawa 1992, Semper, str. 53

⁹Marian Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Lublin 2003, Wydawnictwo UMCS, str. 78

¹⁰Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 328

¹¹Marian Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Lublin 2003, Wydawnictwo UMCS, str. 78

¹²Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 323-324

dynie nadgarstek lub nawet całe przedramię właściciela. Popularną ozdobą ubioru są naszywki z logotypami zespołów metalowych, a także żelazne krzyże. T-shirty, najczęściej czarne, mogą zawierać emblematy z okładek ich płyt¹² oraz rozpiskę trasy koncertowej. Z czasem, wśród fanów metalu powszechnym obuwem stały się glany (ciężkie buty robocze z metalowymi noskami).

Tak zarysowany portret metalowca przywodzi na myśl osobnika męskiego, ale zaprezentowany wizerunek wspólny jest zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet przynależących do subkultury heavymetalowej. Strój kobiety niemal niczym nie odbiega od ubioru mężczyzn, a o samej subkulturze mówi się, jakoby zakładała kult siły i męskości.¹² Nie wpływa to, a przynajmniej nie w znaczącym stopniu na ilość fanek metalu. Choć uważa się, że grupą docelową omawianego gatunku muzyki są młodzi mężczyźni, a żeńskich wykonawców można zaliczyć do zdecydowanej mniejszości, nie istnieją statystyki wykluczające kobiety z grona odbiorców metalu. Właściwie, Barbara Major sugeruje, że współcześnie publiczność heavy metalu jest publicznością mieszaną, mężczyznom przypisując po prostu większą aktywność w ramach działań subkulturowych.¹³

Uczestnictwo w koncertach jest dla heavymetalowców najważniejsze. Deena Weinstein podkreśla, że to podczas wydarzeń muzycznych, subkultura metalowa objawia się w idealnej postaci, a koncert heavymetalowy badaczka przyrównuje do celebracji na miarę ceremonii religijnych.¹⁴ Poza tą sferą, metalowcy nie posiadają własnych rytuałów; to koncerty i festiwale muzyczne tworzą dla nich przestrzeń, w której najlepiej mogą manifestować swą subkulturowość.¹⁵ Jak sugeruje Barbara Major, wspólnotowość heavy metalu ugruntowana jest w muzyce.¹⁶ Koncert tworzy okazję do poznania nowych ludzi oraz, być może przede wszystkim, wymiany doświadczeń i nazw nowych, heavymetalowych kapel.¹⁷ Spajającym subkulturę czynnikiem jest ten sam gust muzyczny, a nie prezentowane poglądy -

---

¹³Barbara Major, *Dionizos w glanach*, str. 48

¹⁴Deena Weinstein, str. 223-231

¹⁵Witold Wrzesień, str. 325

¹⁶Barbara Major, *Dionizos w glanach. Ekstazy muzyki metalowej*, Kraków 2013, Księgarnia Akademicka, str. 150

¹⁷Magdalena Waga, *Jak cię widzą, tak cię piszą... - czyli o metalowcach*, www.epiotrkow.pl/artykul/Jak-cie-widza-tak-cie-pisza...-czyli-o-metalowcach,4963

metalowcy nie wyznają bowiem specyficznej tylko dla nich ideologii.¹⁸

Charakterystyczne dla koncertów heavymetalowych są podejmowane przez ich uczestników formy zabawy.¹⁹ Jedną z najpopularniejszych i jednocześnie najbardziej sztaampową jest tzw. headbanging, czyli energiczne machanie, kręcenie głową w rytm muzyki. Do tej pory, doczekała się w społeczności heavymetalowej kilku odmian. *Head banging w kontekście muzyki metalowej, praktykowany podczas koncertu, wskazuje na przynależność do pewnej wspólnoty, jest również gestem świadczącym o aprobachie dla słuchanej właśnie muzyki, całkowitym poddaniu się jej.*²⁰ W swej prostocie, zawiera komunikat dla występujących na scenie artystów. Bynajmniej nie jest jedynie formą tanecznej ekspresji. Ze względu na silne subkulturowe znaczenie tego rodzaju tańca, a także jego szeroką rozpoznawalność również w kręgach *niemetalowych*, od headbangu wywodzą się anglojęzyczne nazwy subkultury - *headbangers* i *metalheads*.²¹

Innym rodzajem tanecznej aktywności metalowców jest pogo, typowe również dla subkultury punkowej. Jego uczestnicy wzajemnie odbijają się od siebie, skacząc i energicznie potrząsając przy tym głową.²² Przestrzeń, w której odbywa się omawiany tutaj zespół zjawisk ruchowych, zwykle zwie się *kotłem* bądź *młynem*; i znajduje się ona w środkowej i jednocześnie najbardziej żywo reagującej części widowni. Reprezentatywną dla metalowców odmianą pogo jest tzw. *mosh*, w którym bardzo dużą rolę odgrywają ruchy głowy. W *moshing*u dozwolone jest używanie pieszczoch oraz glanów. Uważa się, że ten rodzaj pogo jest bardziej agresywny niż pogo punkowe, ale jednocześnie wydaje się mniej dynamiczny.²³ Popularną formą zabawy w pogo jest dla subkulturowości metalowej również *ściana śmierci*. Jej uczestnicy stają na przeciw siebie w dwóch rzędach i w odpowiednim momencie wykonywanego przez grający zespół utworu, ruszają

---

¹⁸Marian Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Lublin 2003, Wydawnictwo UMCS, str. 78

¹⁹Witold W, str. 324

²⁰Barbara Major, str. 53

²¹Witold Wrzesień, str. 325

²²Barbara Major, *Dionizos w glanach...*, Kraków 2013, Księgarnia Akademicka, str. 158

²³Anna Matras, *Pomiędzy ciałem indywidualnym a zbiorowym. Praktyki cielesne punków i ich strategie uczestnictwa w Festiwalu w Jarocinie*, *Palimpsest* nr 2, marzec 2012, str. 154

wprost na siebie.²⁴ Ponownie łączą się w tańcu w umownie przyjętym centrum, formułując jeden podskakujący w rytm muzyki organizm. Z zewnątrz, praktykowana forma zabawy przypominać może rodzaj chaotycznej bójki i przywoływać na myśl skojarzenia związane z agresją, choć ta stanowi co najwyżej formę rozładowania napięcia i kumulującej się w uczestnikach koncertu energii. Jeffrey Jensen Arnett w swojej rozprawie na temat metalu konstatuje, że choć owe rytuały, dla kręgu osób spoza społeczności metalowej mogą wydawać się kuriozalne, to nie są one tak bardzo różne w swej formie od ceremoniałów praktykowanych od wieków na całym świecie.²⁵

Przy omawianiu subkultury heavymetalowej, należy zauważyć, że dla tej społeczności, metal jest nie tylko gatunkiem muzycznym. Bycie fanem muzyki metalowej wiąże się z zaangażowaniem oraz przyjęciem określonego sposobu życia; nadaje mu znaczenie i kreuje poczucie przynależności.²⁶ Rezygnacja z uczestnictwa w subkulturowości wiązać się może z rezygnacją z metalu, a to, jak przekonuje Barbara Major, traktowane jest jak świętokradztwo.²⁷ W metalu nacisk kładzie się na prawdziwość - prawdziwą muzykę i prawdziwych heavymetalowców, co wielokrotnie podkreślane jest przez współtwórców subkultury. Niestety, nie istnieje jedna definicja dla przytaczanej tutaj prawdziwości, co generuje problemy z ostatecznym wyznaczeniem tego, co według wspólnoty heavymetalowej można uznać za *metalowe*, a czego w te ramy wpisywać się nie powinno. Grozi to pojawianiem się niesnasek pomiędzy jej członkami, zwłaszcza, że kluczem do identyfikacji fana metalu i odróżnienia go od pozera, od zawsze była różnica pomiędzy tym, co autentycznie metalowe, a tym, co rzekomo za metalowe się uznaje.²⁸ Wydaje się, że sformułowanie definicji owej *metalowości*, mogłoby być przydatne obecnie bardziej niż kiedykolwiek, gdy subkulturowy styl manifestowany jest głównie podczas wydarzeń muzycznych i rzadko wychodzi poza ich ramy, a inne aspekty tej subkulturowości przetrwały tylko w małych grupach

---

²⁴Barbara Major, *Dionizos w glanach...*, Kraków 2013, Księgarnia Akademicka, str. 158

²⁵Jeffrey J. Arnett, *Metalheads: Heavy Metal Music and Adolescent Alienation*, Colorado 1996, Westview Press, str. 12

²⁶William Phillips, Brian Cogan, ..., str. 5-6

²⁷Barbara Major, *Dionizos w glanach*, blabla, str. 130

²⁸Encyclopedia of Heavy Metal Music, str. 5

największych pasjonatów. Reszta przypomina "niedzielnych motocyklistów" udających się na zlot.²⁹

1.3 Historia heavy metalu na świecie

Powstanie terminu "heavy metal" datuje się nawet na dwieście lat wstecz. W XIX wieku, pod pojęciem heavy metalu rozumiano ciężką artylerię wojskową, a wyrażenie *a man of heavy metal* oznaczało człowieka silnego, posiadającego władzę.³⁰ Obecnie, według *Cambridge Dictionary* wyróżnia się jego dwa znaczenia:

1. w chemii i przemyśle metalurgicznym: ciężkie, często toksyczne metale i półmetale
2. w muzyce: rodzaj muzyki rockowej o mocnym brzmieniu³¹

Pochodzenie określenia "heavy metal" w kontekście muzyki rockowej, pozostaje kwestią sporną. Istnieje kilka różnych stanowisk w tej kwestii. Część badaczy przyjmuje, że pojawiło się za sprawą powieści Williama S. Burroughsa, w której autor określił jednego z bohaterów mianem "the heavy metal kid". Za inne potencjalne źródło terminu podaje się utwór "Born to Be Wild" zespołu Steppenwolf.³² Niezależnie od tego, jaki punkt widzenia przyjmujemy, termin został rozpowszechniony we wczesnych latach 70. i szybko stał się nazwą dla nowego, cięższego gatunku muzyki rockowej.

Muzykolog Robert Walser konstatuje, że u samego źródła metalu leżą blues i muzyka klasyczna.³³ Historię metalu łączy również z wybitnymi gitarzystami: Erikiem Claptonem i Jimim Hendrixem, wskazując jako czynnik wiążący ich wirtuozerię w używaniu przesterowanej gitary oraz ciężkich basów.³⁴ Temu drugiemu

---

²⁹Witold Wrzesień, str. 328

³⁰Robert Walser, *Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*, 2014, Wesleyan University Press

³¹Cambridge Dictionary

³²Barbara Major, *Dionizos w glanach...*, str. 41

³³Encyclopedia of Heavy Metal Music, str. 7

³⁴Robert Walser, *Running with the Devil*, str. 9-?

przypisuje się autorstwo pierwszego heavymetalowego hitu, "Purple Haze" z 1967 roku. Wyodrębnienie się heavy metalu jako gatunku muzycznego nie nastąpiło jednak nagle. To płynny, złożony proces, którego ramy czasowe nie są oczywiste do wyznaczenia. Początkowo, z muzyki rockowej wyosobnił się tzw. acid rock (którego nazwa odnosi się do efektów zażycia substancji halucynogennej LSD). Dopiero w późnych latach 60. pojawiła się wczesna muzyka heavymetalowa, będąca zapowiedzią zupełnie nowego gatunku.³⁵ Choć zerwała z konotacjami z wyżej wymienionym narkotykiem, z acid rocka wywodziło się jej mocne brzmienie, które uczyniła mroczniejszym i bardziej dysonansowym. *Właściwie, gitarzyści heavymetalowi, jak wszyscy inni innowacyjni muzycy, kreują nowe brzmienia, czerpiąc z mocy starych, i łącząc ich zasoby semiotyczne w nowe, fascynujące kombinacje.*³⁶

Za prekursorskich artystów heavymetalowych uważa się Black Sabbath oraz Led Zeppelin.³⁷ Ich brzmienie oscylowało wokół prędkości i mocy. Muzyka Led Zeppelin to suma niespotykanych do tej pory rytmicznych wzorców i riffów. Wraz z Black Sabbath, a także niewymienionym do tej pory Deep Purple, w gatunek heavymetalowy wpisywały się nie tylko w warstwie muzycznej, ale także w tekstowej i wizualnej.³⁸ W tekstach swoich utworów odwzorowywali świat pełen mistycyzmu, nie stroniąc od tematyki okultystycznej i zjawisk nadnaturalnych. Wpłynęli również na wykształcony w późniejszych latach styl ubioru i sposób postrzegania świata przez fanów i wykonawców metalu.

Wykonawcy, którzy rodzaj tworzonej przez siebie muzyki określali jako heavy metal, pojawili się w połowie lat 70.³⁹ Początkowo, muzycy nie zyskiwali należnego im rozgłosu i uznania. Utwory heavymetalowe nie były emitowane w stacjach radiowych ze względu na obawę przed demoralizowaniem młodzieży.⁴⁰ Nie przeszkodziło im to jednak w zgromadzeniu grup oddanych fanów o mocnym

---

³⁵Metalheads, str. 43

³⁶Robert Walser, Eruptions..., str. 301

³⁷William Phillips, Brian Cogan, Encyclopedia of Heavy Metal Music, Westport 2009, ABC-CLIO, str. 28

³⁸Barbara Major, Dionizos w glanach, str. 42

³⁹Barbara Major, Dionizos w glanach, str. 42

⁴⁰Robert Walser, Running with the Devil,

poczuciu odrębności. Do drugiej fali artystów metalowych należały takie zespoły, jak AC/DC, Kiss, Scorpions i Judas Priest. Ten ostatni, obok Black Sabbath i Led Zeppelin, w latach siedemdziesiątych odniósł największy lukratywny sukces.⁴¹

Sam metal, sukces komercyjny odniósł w latach 80. uważanych przez muzykologów za złoty okres tego rodzaju muzyki. To wtedy również, heavy metal ostatecznie wykształtował się jako dystynktywny gatunek, różny od hard rocka. Do roku 1989 płyty heavymetalowe stanowiły 40 procent płyt sprzedanych w Stanach Zjednoczonych.⁴² Barbara Major zauważa, że wzrost popularności sceny metalowej, ma związek z pojawieniem się glam i pop metalu. Dzięki złagodzeniu brzmienia, utwory kwalifikujące się do jednego z tych dwóch podgatunków, trafiały w gust szerszego grona odbiorców.⁴³ Niestety, sprzyjało to fragmentaryzacji gatunku muzycznego.

Zbiegło się to z czasem, w którym na rynku pojawiły się nowe technologie, dające muzykom możliwość osiągnięcia jeszcze bardziej mrocznego, szorstkiego brzmienia.⁴⁴ Dla ugrupowań tworzących muzykę agresywniejszą, bardziej ponurą niż poprzednie zespoły heavymetalowe, powstały nowe terminy opisujące ich twórczość: "speed" lub "trash" metal. Najbardziej ekstremalnym podgatunkiem heavy metalu stał się wkrótce death metal, którego teksty utworów skupiały się niemal wyłącznie na śmierci i przemocy. Stały one w opozycji do twórców łagodniejszych, bardziej stonowanych odmian metalu.

Wśród podstawowych instrumentów ugrupowań metalowych można wymienić: gitarę prowadzącą, gitarę basową, gitarę rytmiczną oraz perkusję (nierzadko również instrument klawiszowy).⁴⁵

---

⁴¹Metalheads, blabla, str. 43

⁴²Robert Walser, *Running with the Devil*, str. 3

⁴³Barbara Major, str. 42

⁴⁴Metalheads, blabla, str. 43

⁴⁵Barbara Major, str. 48

1.4 Historia heavy metalu w Polsce

Heavy metal w Polsce pojawił się na początku lat 80-ych, wraz ze wzrostem popularności muzyki rockowej w kraju.⁴⁶ Był to czas, w którym na świecie muzyka z gatunku heavy metal przeżywała tak zwany "złoty okres".

---

⁴⁶Mirosław Pęczak

Rozdział 2

Wizerunek subkultury heavymetalowej w mediach

2.1 Definicja wizerunku

2.2 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach zagranicznych

2.3 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach polskich

2.4 Heavy metal w social media

Rozdział 3

Badanie wizerunku subkultury heavymetalowej

3.1 Przedmiot badań i cele badawcze

3.2 Metody i narzędzia badawcze

3.3 Analiza wyników badania

Zakończenie

Bibliografia